

- Article -

L'agenda pel desenvolupament sostenible mundial, un somni factible?

Nació Digital - La lupa del sector públic
Josep M. Vilalta

Cal que la humanitat estableixi un seguit d'objectius a escala planetària? Som davant d'una situació d'emergència global que posa en perill el planeta? És factible aplicar solucions conjuntes? Són prou poderoses les organitzacions internacionals per forçar-ho?

Aquestes i d'altres qüestions venen a tomb arrel de l'aprovació per part de l'Organització de les Nacions Unides (ONU), el setembre de l'any 2015, de l'[Agenda 2030 pel Desenvolupament Sostenible](#), que inclou disset objectius d'aplicació universal a desplegar entre els anys 2015 a 2030. Es tracta dels Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) dels que, de ben segur, n'heu sentit a parlar. Els ODS no són d'obligat compliment, però s'espera que els governs d'arreu se'ls facin seus per tal d'establir agendes nacionals en consonància amb l'Agenda mundial.

Entre els disset objectius (que es despleguen en una bateria de 169 fites específiques) en trobem de tant ambiciosos com posar fi a la pobresa al món, reduir les desigualtats, lluitar contra el canvi climàtic, afavorir les energies netes i el consum sostenible, afavorir una educació inclusiva, equitativa i de qualitat per a tothom, assolir la plena ocupació amb treball digne per a tothom o assolir la igualtat entre gèneres. Som davant d'una simple llista de bones intencions que no durà enlloc? Quina és la reacció dels governs i les institucions i organitzacions?

Sens dubte, tenim al davant més interrogants que certeses. L'ONU ha llançat un projecte extraordinàriament ambiciós, totalment inèdit fins avui, només comparable amb la [Declaració Universal de Drets Humans \(DUDH\)](#) de l'any 1948. Tenint en compte, però, que els Pactes internacionals derivats de la DUDH obliguen els estats signants a complir-los, mentre que els ODS no són d'obligat compliment.

Des de la vessant de la política internacional, l'encert de l'Agenda 2030 rau en el fet que apel·la a tots els països del món. Ja no es tracta dels objectius pels països de desenvolupament (com eren els anteriors Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni pel període 2000-2015). Així, s'estén la consciència que els problemes i les realitats del planeta comprometen a tots. Per primer cop a la història de la humanitat es pren consciència col·lectiva dels reptes globals del planeta i de l'espècie, i s'hi vol fer front amb un pla a quinze anys per construir un món més just, de major progrés i més sostenible. Els reptes plantejats són enormes (inassolibles?) i els resultats de ben segur seran modestos. Només cal evidenciar que, de fet, ja som al quart any d'aplicació i en moltes de les fites específiques proposades no només no s'ha millorat, sinó que fins i tot s'ha retrocedit.

L'Agenda 2030 neix en un moment de crisi de bona part de les institucions internacionals. Paradoxalment, quan el món ha aconseguit dotar-se d'una agenda col·lectiva que interpel·la a tothom (governos i parlaments, institucions públiques, empreses, ONGs, universitats, etc.) les institucions internacionals estan en entredit i amb prou feines miren de conduir crisis regionals o sectorials en matèria de guerres, migracions, comerç i tractats internacionals o lluita contra l'escalfament i el canvi climàtic, per citar alguns exemples prou coneguts.

Un aspecte crític en l'establiment d'una agenda global el trobem en la necessitat de disposar d'indicadors i de sistemes d'informació fiables i consensuats. Només aquest aspecte ja és de per si un repte gegantí al qual cal dedicar esforços i coneixement compartit. Un altra és el de la manca de dinamisme i agilitat dels organismes internacionals. La pròpia ONU i les seves agències són en bona part monstres burocràtics difícils de governar i gestionar, on la política de determinats estats pot actuar com a veto i per tant bloquejar accions col·lectives necessàries.

Així mateix, l'Agenda 2030 i els ODS neixen en un moment històric d'un dinamisme i una transformació extrems. De fet, es pretén executar-los en ple canvi d'època: transformacions tecnològiques, econòmiques, socials i culturals que conviuen amb sistemes culturals i polítics encara ancorats en el vell paradigma de l'era industrial on l'estabilitat, la planificació i el creixement sostingut eren la norma habitual. I certament, en uns sistemes polítics i econòmics on el coneixement esdevé cada cop més necessari per prendre decisions i abordar problemàtiques complexes i alhora interdependents. Daniel Innerarity ho expressava amb claredat en un [article recent](#) quan parlava d'una era amb grans incerteses i en acceleració, on desafiaments globals com el canvi climàtic, la robotització o la governança financera requereixen una gran mobilització de coneixement. I amb realitats complexes on emergeixen bens comuns (també 'mals comuns') i sobre els que disposem d'institucions internacionals encara massa febles.

La ingent informació (també la no informació o les campanyes de desinformació o *fake news*) i el coneixement sovint limitat ens dificulten conèixer l'estat del món, en el nostre cas en relació als ODS: el món avança en positiu en el marc que ens determina l'Agenda 2030? O, al contrari, vivim en un món de majors iniquitats, menys sostenible, amb governos menys democràtics, amb més conflictes bèl·lics? El debat és permanent, però [algunes evidències ens mostren](#) com el món avança cap a millor: en termes globals, la qualitat de vida de les persones ha millorat; augmenta l'esperança de vida i la mortalitat infantil descendeix, cada cop hi ha menys conflictes bèl·lics i la democràcia –en un sentit genèric– s'estén a més països. Curiosament, tot plegat conviu amb una certa sensació de que el nostre món va a pitjor, on els mitjans i les xarxes socials semblen indicar (magnificar?) un món més desigual, insegur i desigual.

Al nostre país, el propi Govern de la Generalitat i diversos ens locals duen a terme una tasca interna destacada per assumir com a propis els ODS i establir una 'Agenda catalana'. Destacar el treball del Departament d'Acció Exterior, Relacions Institucionals i Transparència (amb els mandats dels consellers Raül Romeva, Ernest Maragall i actualment Alfred Bosch) i en concret del [Consell Assessor pel Desenvolupament](#)

Sostenible (CADS). L'informe 'L'Agenda 2030: transformar Catalunya, millorar el món' és un bon inici, que caldrà materialitzar en un Pla Nacional per fer efectius els ODS a escala catalana, amb el lideratge del Parlament de Catalunya i el Govern i en estreta col·laboració amb els agents econòmics, institucionals, socials, culturals i acadèmics del país. Fer-ho hauria de permetre situar Catalunya en el camí dels països avançats, que aposten pel desenvolupament sostenible i per una societat de major progrés i equitat, i que basen la seva acció exterior en els principis de la pau, la sostenibilitat i el multilateralisme.

Des de que es va aprovar l'Agenda fins a dia d'avui hem vist un increment notable en l'interès en els ODS. Aquests s'estan convertint en punts de referència tant per a governs locals i nacionals com per a empreses, universitats i societat civil arreu del món. En aquest sentit, és important destacar que ja no es tracta només de les responsabilitats dels estats-nació, sinó de tots els actors de la societat. Exemples d'interès són el Pacte Mundial i la Xarxa Espanyola en l'àmbit empresarial. En l'àmbit acadèmic, les universitats públiques catalanes estan endegant diverses iniciatives d'interès i s'han compromès formalment amb el desplegament dels ODS. Així mateix, la Global University Network for Innovation (GUNI), xarxa formada per més de 220 universitats i centres de recerca d'arreu del món (on l'ACUP n'ostenta la presidència i el secretariat permanents) vol esdevenir el principal impulsor de l'Agenda 2030 al món en l'àmbit universitari. En l'esfera local, podem destacar la ciutat de Nova York, pionera en presentar-se a l'examen voluntari davant les Nacions Unides i retre comptes dels progressos a través d'un Informe de seguiment i avaluació.

El temps dirà si totes aquestes iniciatives acaben realment transformant el món en la línia del que estableix l'Agenda 2030. D'entrada, la realitat de la política internacional ens duu a ser cautes i en part pessimistes. Tot i així, la llavor dels ODS està plantada, esperem que sigui per un món sostenible de major progrés, equitat i pau.